

Uzņēmēja Diena

Viedā enerģētika – energoefek

Galvenais energoefektīvas rīcības nosacījums ir domāšanas un paradumu maiņa

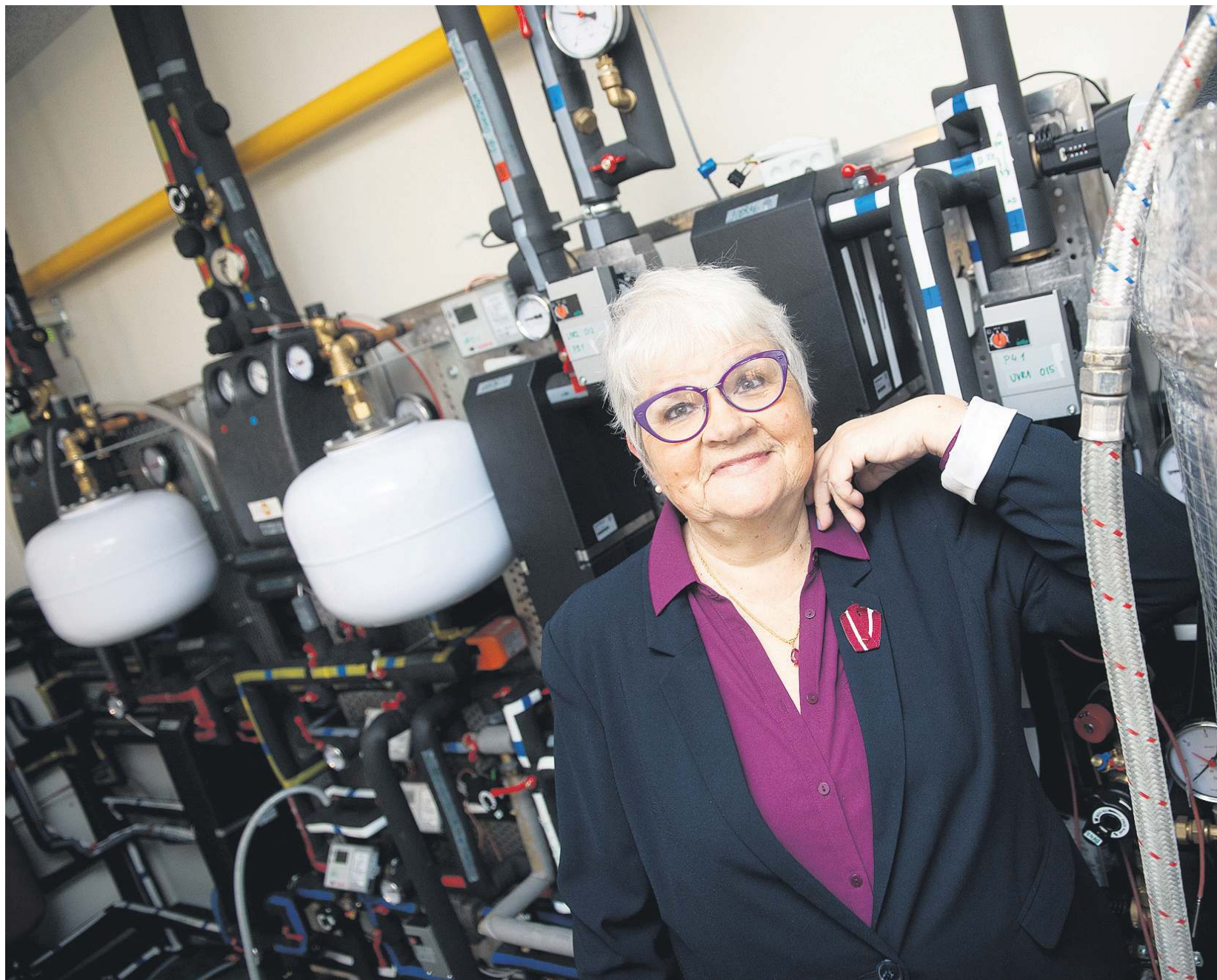
VIDVALSTS

Līdz ar citām nozarēm mainās arī enerģētika, kurā aizvien lielāka loma ir dažādām inovācijām un modernajām tehnoloģijām. Kuru brīdi mēs varētu uzskatīt par startu viedās enerģētikas virzienā?

Savulaik VAS *Latvenergo* pieņēma projektu Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta līdzfinansējuma saņemšanai, kas paredzēja izmēģinājuma kārtā 500 mājsaimniecībās uzstādīt viedos skaitītājus. Projektā iesaistīties uzaicināja arī mūs – ar konkrētiem datiem pierādīt, ka tas būs klimata projekts, jo, uzstādot šādus skaitītājus, tiks veicināta elektroenerģijas patēriņa mazināšanās, kas savukārt sekmēs oglekļa dioksīda emisiju samazinājumu. Sākotnēji daudziem šis projekts šķita kā utopija, gandrīz neviens tam neticēja. Taču mēs jau tolaik zinājām energopārvaldības pozitīvos efektus – ja cilvēks sāk analizēt savus ikdienas paradumus, viņš sāk taupīt. Nereti dzirdēta replika – tas jau ir tikai skaitītājs, ko tad tas taupa? Taču patiesībā viedais skaitītājs ik pa trim minūtēm apkopo un sniedz detalizētu informāciju par elektrības patēriņa niansēm, tādējādi rosinot cilvēku mainīt paradumus. Projekta ietvaros visus enerģijas lietotājus – mājsaimniecības – sadalīja divās daļās. Pirmajiem tika uzstādīti viedie skaitītāji, bet otrie turpināja izmantot parastos elektrības skaitītājus. Kā jums šķiet, cik liels ietaupījums bija tiem, kuriem bija viedie skaitītāji?

Pielauju, ap 30%.

Bija dažas grupas, kurām tiešām ietaupījums bija tuvu pie 30%, bet kopumā vidējais ietaupījums bija ap 20%. Pēc šiem rezultātiem sākās tālāki pētījumi, kā viedā elektroenerģijas uzskaitē pati par sevi var ietekmēt elektroenerģijas patēriņa efektivitāciju, kuri ir iekšējie, bet kuri – ārējie faktori, kas to sekmē. Viedā uzskaitē rosināja cilvēkus meklēt risinājumus, kā iespējams mazināt nelietderīgu elektroenerģijas patēriņu. Piemēram, bija mājsaimniecības, kas telpu apgaismošanai kvēlspuldzes nomainīja pret LED spuldzēm, jau uzreiz izjutot ekonomiju. Mēs arī analizējām enerģijas lietotāju uzvedību. Veicām aptauju, izmantojot holandiešu metodi, kurā visi patērētāji tiek iedalīti trijās gru-

▲ «KAD savu enerģētikas sistēmu sākam vērtēt viedi un gudri, energoneatkarība pārvēršas par energoefektivitāti. Šobrīd galvenais jautājums ir nevis par lielām izmantosim to, kas mums ir,» uzsver profesore, Rīgas Tehniskās universitātes Vides aizsardzības un siltuma sistēmu institūta direktore Dagnija Blumberga.

Ja nebūtu birokrātu Briselē, mēs joprojām sēdētu uz dabasgāzes adatas un būtu daudz atkarīgāki no Krievijas

pās. Pirmajā ir tie, kuri veic energoefektivitātes pasākumus tāpēc, ka tas ir finansiāli izdevīgi, otra grupa – tāpēc, ka to nosaka normatīvi, un trešajā grupā ir tie, kuriem ir

svarīgs videi draudzīgs dzīvesveids. Izrādījās, arī Latvijā ir visu triju grupu pārstāvji, tomēr pārsteidza, ka nebūt ne finansiālais aspekts ir galvenais. Arī ne normatīvais. Pirmajā vietā izvirzījās vides aspekts.

Tas jūs pārsteidza?

Tā nevarētu teikt, jo, tā kā daudz sadarbojamies ar dāņiem, bijām pieraduši pie viņu vides domāšanas veida. Dāņiem un arī zviedriem tā ir kā reliģija – man jātaupa viss, kas ietekmē vidi, – taču arī Latvijas iedzīvotāji aizvien vairāk skatās šajā virzienā.

Kā vienkārši var izskaidrot definējumu – viedā enerģētika?

Enerģētikā ir trīs svarīgi elementi. Pirmais ir enerģijas ražošana, otrs – pārvade un trešais – lietotājs, kas ietver trīs atsevišķas grupas. Viedā enerģētika ir tā, kurai jāsavē-

kopā lietotājs ar ražotāju. Savukārt pārvade agri vai vēl uel pielāgosies. Taču galvenais spēlētājs un noteicējs ir enerģijas lietotājs. Kad sākam vērtēt un kontrolēt savus paradumus, enerģijas patēriņš samazinās. Piemēram, Dānijā 7% no kopējā elektroenerģijas ietaupījuma apjoma ietekmē it kā vienkāršs paradums – viņi nevienai elektroiekārtai neizmanto tā saukto gaidīšanas režīmu – televizoriem, datoriem un citām iekārtām, protams, izņemot ledusskapi, kuru nepieciešams darbināt nepārtraukti. Arī tas mazina enerģijas patēriņu. Kopumā šis ekonomijas galvenais ieguvums ir tas, ka zūd nepieciešamība būvēt jaunas enerģijas ražošanas stacijas.

Vai arī nav jāimportē trūkstošās jaudas..

Arī. Tas nozīmē – kad tiek uzbūvēta jauna ražotne, kam

nepieciešamas enerģijas jaudas, tas vairs nenožīmēs, ka ir nepieciešams būvēt, piemēram, jaunu elektroenerģijas ražotni, jo energoefektivitātes rezultātā jau patlaban pieejamas jaunajai ražotnei nepieciešamās jaudas. Šādi jau iepriekš varam prognozēt, kā lietotāji varētu samazināt savu patēriņu. Patlaban aizvien patērējam daudz vairāk elektroenerģijas, nekā reāli nepieciešams, tāpēc šobrīd droši var prognozēt, ka nākotnē patēriņš samazināsies, kas savukārt nozīmē, ka nebūs nepieciešamības būvēt jaunus enerģijas ražošanas objektus. Enerģijas tirgū radies jauns lietotāju apzīmējums – *prosumer* (ražošais patērētājs), piemēram, es uz sava jumta uzlieku saules paneļus, bet visu iegūto enerģiju nevaru notērēt. Ko es daru?

Atdodat kopējā tīklā?

Nē! Es to atdodu savam kaimiņam.

Pārdodat vai atdodat?

Es varu pārdot, varu atdot, ja viņš man par to preti kaut ko nodrošina (*smejas*). Un kāpēc ne? Varbūt nākotnē tieši šāda sabiedrība veidosies. Teiksim, man ir trīs labi kaimiņi un es zinu, kādā secībā es viņiem atdodu savas saražotās enerģijas pārpalikumu. Līdz ar to es vienlaikus esmu patērētājs (*consumer*), jo patērēju elektrību ikdienas vajadzību nodrošināšanai, taču vienlaikus kļūstu par ražotāju, ko apzīmē ar jēdzienu *prosumer*. Šādā kontekstā viedā enerģētika jau liek uzdot nākamo jautājumu – vai mums vispār nepieciešami tik lieli un sazaroti enerģijas pārvades tīkli? Pielietojot šo praksi, varam sākt domāt par tā saukto klievēto enerģiju, kurā darbojas mazi, patērētājiem tuvu esoši ražošanas